

ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)

เสียดส: พอเพียง นำสุขสู่ชุมชน

“ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ” วาทะของท่านพุทธทาสภิกขุที่ดึกดำบรรพ์นี้ เป็นความจริงแท้มาโดยตลอด ถึงวันนี้ เราต่างเห็นแล้วว่าหากโลก ประเทศ ชุมชน ขาดคุณธรรม ทุกความดีงามที่ก่อเกิดมาในโลกก็ดับวันแต่จะเสื่อมถอยลง

เสียดส: และพอเพียงคือทางรอด

สภาพทั่วไปของบ้านดอนนุด ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ราบสูงมีลักษณะเป็นดอน มีต้นไม้เลื้อย ซึ่งเป็นสมุนไพรหลายชนิด มีน้ำเหมาะสมในการทำเกษตร ชาวบ้านที่นี้ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนา โดยมีที่ดินทำกินไม่เกิน 10 ไร่ต่อครัวเรือน

ที่ผ่านมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวบ้านดอนนุดที่เคยมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลับต่างคนต่างอยู่ “ต่อกันติดได้ยาก” เมื่อคิดจะทำอะไรก็ไม่มีใครให้ความร่วมมือ งานบุญงานกุศลก็มีแต่คนเฒ่าคนแก่ คนหนุ่มสาววัยแรงงานไม่ได้เข้าร่วม นานวันเข้าก็เริ่มทำให้ห่างเหินกันไป

โดยไม่รู้ตัว ทำให้พูดคุยได้ยาก เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ก็ทำให้เกิดรอยร้าวได้ง่าย

ด้วยลักษณะทางกายภาพ อาชีพของชาวบ้าน และสภาพสังคมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ **ผู้ใหญ่วิรุณ สุขนวล** หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ตารุณ หรือ ผู้เฒ่ารุลน ซึ่งปัจจุบัน อายุกว่า 70 ปี ท่านเป็นนักพัฒนาที่ทำงานมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน คนทั้งจังหวัดรู้จักท่านเป็นอย่างดี ถือเป็นผู้นำตามธรรมชาติคนสำคัญในบ้านดอนนุด มองว่า “เราต้องอยู่กันแบบช่วยเหลือกันอย่างไรก็อย่างน้อม ยึดหลักความเสียดส และเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เราจึงจะสามารถอยู่รอด และรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชนไว้ได้”

ผู้ใหญ่วิรุณจึงเริ่มลงมือผลักดันกิจกรรมต่างๆ แบบสู้ไม่ถอย เมื่อแกนนำหมู่บ้านเห็นถึงความตั้งใจจริงในการนำความเจริญมาสู่หมู่บ้าน และต่างเห็นตรงกันว่าหากไม่ลงมือแก้ไข ชุมชนก็คงจะแย่ลงทุกวัน จึงมีการพูดคุยสนทนากันแบบไม่เป็นทางการตามร้านน้ำชา ชักชวนชาวบ้านให้ทำในสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ร่วมกันก่อน เพื่อสร้างความสามัคคีจากจุดเล็กๆ คือ การร่วมกันสร้างถนนหนทาง สร้างสาธารณประโยชน์ต่างๆ ขึ้น ที่สุดเมื่อชาวบ้านเห็นความเอาจริง

เอาใจในการพัฒนาชุมชนของผู้ใหญ่วิรุณ และแกนนำ จึงเลือกผู้ใหญ่วิรุณเป็นผู้ใหญ่บ้าน และให้ความร่วมมือช่วยเหลือ โดยช่วงแรกเป็นการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่อาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก

เมื่อความสามัคคีเริ่มฟื้นกลับคืนมา โครงการอื่นๆ ที่คิดทำร่วมกันก็ค่อยๆ เกิดขึ้น จนทำให้ชาวบ้านดอนนุดและหมู่บ้านใกล้เคียงที่เคยต่างคนต่างอยู่ กลับมามีจิตอาสา ร่วมกันทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยมี ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ) เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมและเป็นตั้งศูนย์รวมใจก็ได้ จนในภายหลังเมื่อมีโครงการต่างๆ เข้ามา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเสริมความเข้มแข็ง ผสมกับความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านที่นี่ จึงทำให้โครงการต่างๆ สำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี

ผูกใจให้ยึดมั่นในคุณค่าของความดี

หากสืบสาวไปในอดีต จะพบว่าชุมชนบ้านดอนนุด เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่มีครูบาอาจารย์พระภิกษุที่มีชื่อเสียงมาสร้าง ความเจริญไว้ คือ หลวงปู่ทวดปะขาว ซึ่งมี อภินิหารแก่กล้าและเป็นที่ยศพรศรัทธาของ คนในแถบนี้ แต่มายุคนี้ ชื่อเสียงของท่าน เริ่มเลือนหาย ชุมชนแห่งนี้จึงช่วยกันรื้อฟื้น

ความดีงามที่อยู่คู่ชุมชนให้คืนมาอีกครั้ง ด้วยการดำเนินการให้มีการปั้นรูปหลวงปู่ทวดปะขาวประดิษฐานไว้ที่ศาลา เพื่อเป็น สัญลักษณ์ของความดีมีคุณธรรม ให้ชาวบ้านได้ระลึกถึงต่อไป

แต่ก่อนที่จะเกิดรูปปั้นหลวงปู่ปะขาว ชาวบ้านที่นี่ได้เชิญชวนบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ทั้งพระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เป็นแกนนำต่างๆ มาร่วมหารือกัน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ที่เป็นความรู้ และส่งเสริมคุณธรรมไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษา เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการร่วมคิด ร่วมสร้าง เพื่อตระหนักถึงคุณค่าของดีที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน

ในวิกฤติโอกาส...การก่อเกิดศูนย์เรียนรู้

หากกล่าวถึงที่มาของศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร(โรงเรียนร่มเงาบุญ) คงต้องเริ่มในปี 2540 เมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณชัย กำลังจะปิดตัวลง เพราะมีเด็กเล็ก เพียง 5 คน และครูพี่เลี้ยง เพียง 2 คนเท่านั้น คุณสมชาย ชุมพาทิ พัฒนาการอำเภอคอนคาญสนสมัยนั้น ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมปรึกษาหารือหาแนวทาง ในการดำเนินการรับมือกับวิกฤตินี้ โดยเชิญทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบลคอนคาญ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน สุดท้ายผลจากการหา

แนวทางร่วมกันนี้ผู้ใหญ่จึงได้ตัดสินใจมอบที่ดินเพื่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 ไร่ และต่อมามีการสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านดอนนูดขึ้น

ภายหลังเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการมากขึ้น ตามแนวคิดท้องถิ่นจัดการตนเอง ชุมชนพึ่งตนเอง จึงได้มีการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอนนูด กับศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านดอนนูดเข้าด้วยกัน เพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้โอกาสในการพัฒนาและพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน พร้อมเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่เป็น “ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)”

หลังจากนั้นเป็นต้นมา กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่นี่ก็มีความหลากหลาย แต่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือเพื่อสร้างสังคมที่เป็นสุข เช่น กิจกรรมคน 3 วัย ที่มาจากสภาพชีวิตในปัจจุบันที่ผู้สูงวัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เด็กรุ่นใหม่ก็ค่อยๆ มีระยะห่างออกไป ส่วนคนในวัยทำงานก็มุ่งมั่นกับการทำงาน จนไม่มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน จึงมีการจัดกิจกรรมนำเด็กไหว้พระสวดมนต์ทุกวันศุกร์ เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนเที่ยงวัน รวมทั้งเชิญปราชญ์ชาวบ้าน คือ คุณยายทับ เกิดดำ บ้านดอนศาลา คุณยายมิตร มากแสง บ้านโคกวา มาร้องเพลงขับกล่อมเด็กก่อนนอนก่อนนอนกลางวันในทุกวันศุกร์ และได้ขยายผลต่อให้

ยั่งยืน ด้วยการบันทึกเสียงในรูปแบบแผ่นซีดีไว้เปิดขับกล่อมเด็กทุกวัน

ด้วยเห็นความสำคัญของคนดีที่จะพัฒนาชุมชน ชาวบ้านที่นี่ยังได้ช่วยกันสำรวจ “คนดีศรีดอนนูด” ซึ่งเป็นแบบอย่างคนดีมีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรม “คนดีศรีดอนนูดเทิดไท้องค์ราชัน” 5 ธันวาคม จุดเทียนชัยถวายพระพร มอบประกาศเกียรติคุณให้คนดีศรีดอนนูดเหล่านั้น ซึ่งได้ดำเนินการคัดเลือกมาแล้วทั้งสิ้น 36 คน

ปลูกจิตสำนึกเยาวชน ขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียง

นอกจากนั้น ทางศูนย์เรียนรู้ฯ ยังได้ใช้งบประมาณจากกองทุนสวัสดิการชุมชน ชักชวนโรงเรียนใกล้เคียงร่วมดำเนินโครงการดูแลแหล่งน้ำลำคลองและสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน ให้ความรู้เรื่องประโยชน์ และพิษภัยของขยะมูลฝอย ปัจจุบันคุณศฤงคารวัช ฐิติ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านดอนนูด ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตป่าพะยอม (พัทลุง) ร่วมทำโครงการพืชสมุนไพรใกล้น้ำเพื่อสุขภาพ

และโครงการตรวจคุณภาพน้ำคลองท่า
แนะ และคลองป่าพะยอม ทั้งสองโครงการ
เป็นการสร้างจิตสำนึก และกระตุ้นให้เด็ก
และเยาวชน พร้อมผู้นำรุ่นใหม่ พัฒนาการ
เรียนรู้ร่วมกัน และขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียง
นอกจากในตำบลควนขนุนคือ ตำบล
ปันเต และตำบลมะกอกเหนือ โดยได้รับการ
สนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2551-
2553

สิ่งที่น่ายินดีของศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ คือ
การได้รับแรงสนับสนุนจากหลายๆ ด้าน
เช่น การได้รับการสนับสนุนจากกองทุน
สวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองพ้อ
รวมถึงโรงเรียนวัดดอนศาลา โรงเรียน
วัดควนพลี โรงเรียนบ้านโคกวา โรงเรียน
ดอนศาลานำวิทยา ได้มอบทุนการศึกษา
ให้กับเด็กในศูนย์เด็กเล็กทุกคน ในแต่ละปี
เป็นเงินกว่า 80,000 - 100,000 บาท เพื่อนำ
มาใช้ในการดำเนินงานต่อไป

หากจะกล่าวถึงความสำเร็จของ “ศูนย์
เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียน
ร่มเงาบุญ)” สิ่งที่ค้นพบคือการทำงานที่สอด
ประสานกันเป็นอย่างดีของคนในชุมชนที่มี
จุดหมายเดียวกัน ที่อยากเห็นคุณธรรมความดี

ที่คนรุ่นเก่าได้สร้างไว้ ตกทอดถึงรุ่นลูก
รุ่นหลาน การมีผู้นำที่เข้มแข็งเอาจริงเอาจัง
กับการสร้างเสริมคุณธรรม มีวิสัยทัศน์และ
นำพาชุมชนไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้จนได้รับการ
ยอมรับด้วยดีจากสังคม และยังคงทำงาน
เพื่อชุมชนแม้ในวันนี้จะเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน
แล้วก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีการขยายผล
การดำเนินงานออกไปสู่ชุมชนรอบข้าง
สร้างเครือข่ายการทำงาน พร้อมร่วมมือกัน
ขับเคลื่อนการทำงานเชิงบูรณาการ

เมื่อได้ขึ้นชื่อว่าเป็นชุมชนหมู่บ้าน
เราค้นพบว่าไม่สามารถให้ใครเพียงคนเดียว
เป็นฮีโร่ ทำงานพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความ
สงบสุขได้ แต่ต้องอาศัยพลังจากชาวบ้าน
ทุกคนในการสร้างสังคมที่ผาสุกร่วมกัน